

DANMARK SKAL IGEN VÆRE EN GRØN STORMAGT

EN KLIMA- OG MILJØPOLITIK DER SAMLER DANMARK

SOCIALDEMOKRATIET

INDHOLDSFORTEGNELSE

DANMARK SKAL IGEN VÆRE EN GRØN STORMAGT.....	4
EN NY GLOBAL GRØN FREMTIDSFOND: THE GLOBAL FUTURE FOUNDATION..	10
EN FREMTID BASERET UDELUKKENDE PÅ REN ENERGI.....	16
En halv million grønne biler og øget elektrificering	16
Tre nye havvindmølleparker	17
Bygninger og industri skal spare på energien.....	18
Kyster og byer skal sikres mod ekstremt vejr	19
Flere private grønne investeringer	20
Større eksport af Danmarks grønne løsninger	20
Landbruget skal yde et fair og fornuftigt bidrag til klimaet.....	21
Nye og ambitiøse pejlemærker for klimaet	22
En grøn forskningsmilliard	22
Et grønt nationalregnskab	23
EN FREMTID MED MEGET MERE NATUR OG EN SUNDERE HVERDAG.....	26
Flere dyr og planter skal overleve	26
Markant indsats mod plastikforurening	28
Vi skal beskytte vores havmiljø og vandmiljø	29
Renere luft ved udfasning af dieslbiler og flere elbusser	30
Bedre overvågning af drikkevand og mere bynær skov	31
Mindre skadelig kemi i hverdagen og strammere regulering i EU	32
Danmark skal være foregangsland inden for cirkulær økonomi	33
Mere økologi og mindre madspild	33
FINANSIERING AF DEN GRØNNE OMSTILLING.....	34

DANMARK SKAL IGEN VÆRE EN GRØN STOR

Hver eneste time fødes knap 15.000 børn verden over. Kun 7 af dem er danske. Vi er et lille land. Vi taler et sprog, som de færreste forstår. Vi er stolte af vores eneste astronaut, men vi har aldrig haft en mand på månen. Og det er mere end 25 år siden, vi sidst vandt en international fodboldturnering.

Men alligevel præger vi verden omkring os.

Og der er ét område, hvor Danmark kan gøre den absolut største forskel for verden. Det kan vi, når det gælder vores klima og miljø.

For det første, fordi vi tør gå forrest med store visioner. Om en fremtid, hvor vi lever, bor, producerer og transporterer os selv på en måde, der ikke ødelægger vores klima og miljø. En fremtid med mere ren luft og færre skadelige kemikalier. Og en fremtid, hvor langt færre dyr og planter trues af udryddelse. I det 19. og 20. århundrede skabte vi produktions- og velfærdssamfundet. I det 21. århundrede gør vi det bæredygtigt.

For det andet, fordi vi kan. Og for det tredje, fordi der er brug for det.

Jorden er fem milliarder år gammel. Vi ved strengt taget ikke, om jorden på noget tidspunkt i dens historie har været varmere, end den er nu. Men vi ved, at 2015, 2016 og 2017 blev de tre varmeste år, der nogensinde er målt.

Det er ikke den eneste triste rekord, vi som samfund og mennesker sætter i disse år. Vi har sat bundrekord for, hvor lidt havis der er tilbage på kloden. Vandstanden i verdenshavene stiger med den hurtigste hastighed i 2.000 år. Og i februar 2018 er der målt temperaturer på Arktis, der er 25 grader varmere end normalt.

Vi har brug for en eksistentiel diskussion med hin-

anden om, hvordan vi lever som mennesker og samfund på denne planet. Klimaet, naturen, planter og dyr har en værdi i sig selv. Og samtidig handler den udfordring, vi står over for, om meget mere end alene hensynet til vores klima og miljø. Det handler dybest set om vores muligheder for at overleve.

Hvis vi ikke lykkedes med at producere flere og sundere fødevarer, så vil flere mennesker sulte. Hvis ikke vi bliver bedre til at sikre rent vand, så vil det stadig være kilde til alt for mange konflikter. Og hvis vi ikke får stoppet den globale opvarmning, vil endnu flere orkaner og skovbrande og mere tørke sende millioner af mennesker over hele verden på flugt. Mange steder i verden kan man allerede mærke de voldsomme konsekvenser af klimaforandringerne. Et land som Bangladesh nævnes ofte som et af de mest sårbare. Bare ét eksempel herpå er, at op mod tre fjerdedele af det tilgængelige land hvert år udsættes for periodiske oversvømmelser.

Herhjemme kan det med ens egne øjne være sværere at se det, der faktisk sker med vores klima og miljø. Men også her er statistikkerne alvorlige. Mere ekstremt vejr og stigende vandstande forårsager ødelæggelse på kysterne og i byerne. Hvert år dør mere end 3.000 danskere for tidligt på grund af luftforurening. Og alt for mange børn udsættes for skadelige kemikalier.

Samtidig er foruroligende mange dyr og planter i fare for at uddø alt for hurtigt. "Jeg ved en lærkerede", synger vi. Men Danmarks bestand af lærker er mere end halveret. Haren og sommerfuglen er andre eksempler på dyr, der er blevet væsentligt færre af. Det anslås, at næsten 3 millioner fugle allerede er forsvundet fra det åbne land. Mangel på plads, for lidt sammenhængende natur og pesticider er hovedårsagerne.

For Socialdemokratiet er konklusionen klar: Vi må knække kurverne, før de knækker os.

»Der er ét område, hvor Danmark kan gøre den absolut største forskel for verden. Det kan vi, når det gælder vores klima og miljø. For det første, fordi vi tør gå forrest med store visioner. For det andet, fordi vi kan. Og for det tredje, fordi der er brug for det«

Socialdemokratiet var Danmarks første grønne parti. I 1937 gennemførte statsminister Thorvald Stauning, at danske strande skal være frie, tilgængelige og uden byggeri. Som den første regeringsleder i verden udpegede Jens Otto Krag en miljøminister i 1971. Og i 1990'erne lykkedes det med Svend Auken i spidsen at skabe stabile rammer for at investere i ren energi med brede politiske aftaler. Det gjorde Danmark til en verdensførende grøn nation.

Danske lønmodtagere og danske virksomheder er dygtige. Vi nyder godt af et fremsynet dansk erhvervsliv, der har taget chancer, og som går forrest. Men det har krævet politisk vilje. Vi har ikke ladet markedet klare sig selv. Vi har turdet regu-

lere, og vi har udvalgt områder, som vi har satset mere på end andre. Det har været en succes. For mange år siden besluttede vi f.eks. at bekæmpe vandspild og satse på bedre vandkvalitet. Og i dag eksporterer Danmark vandteknologi for milliarder.

Eksempler som dem er talrige. Ikke så få af de vindmøllehoveder, termostater og pumper, der hver dag gør alverdens lande en lille smule grønnere, er "made in Denmark".

Det giver os et helt særligt ansvar. Og det giver os nogle helt særlige muligheder.

Fordi det er vigtigt. Fordi vi kan. Og fordi det er rigtigt. Klima- og miljøforandringerne er voldsomere end nogensinde før i nyere tidsalder. Der er brug for grønne fyrtårne. Som på trods af tvivl og stort besvær først som sidst insisterer på, at vi vil overlade en bæredygtig klode til vores børn.

Med politisk vilje og lederskab kan Danmark igen blive et sådant fyrtårn.

Når andre lande tager ét skridt frem, skal vi tage to og træde endnu længere frem på scenen.

Kort sagt: Den, der har evnen, har pligten.

Og det er ikke en sur pligt. Ansaret tynger ikke, det løfter. For Socialdemokratiet er det en grundlæggende etisk forpligtelse at tage vare på vores fælles klode. Og hvis vi også i fremtiden skal præge verden, står vi over for et valg i Danmark:

Vil vi overbevise de andre? Eller vil vi overbevise hinanden?

For også herhjemme opsættes der ofte modsætninger mellem klima og vækst. Der er dem, der mener, at væksten og forbruget må vige for at redde klimaet og miljøet. Omvendt er der dem, der mener, at vi ingen problemer har. At vi bare kan fortsætte ufortrødent uden omtanke for mennesker og miljø.

Begge synspunkter glemmer helt, at vi i Danmark ikke bare er lykkedes med at kombinere de to hen-

»Vi har før realiseret epokegørende visioner. Spørger du Socialdemokratiet, kan vi gøre det igen. Der er brug for en klima- og miljøpolitik, der samler Danmark«

syn. Vi er lykkedes med at gøre dem til hinandens forudsætninger. Der er i dag en sammenhæng mellem på den ene side større vækst og flere job og på den anden side et bedre klima og miljø.

Er man i tvivl, kan man spørge en af de titusinder af danskere, der hver dag gør en forskel for klimaet, alene fordi de passer deres arbejde.

I Midt- og Østjylland producerer de vindmøller. På Als er det termostater. I Bjerringbro energieffektive pumper. I Bagsværd enzymer til biobrændsel. Og i mange af landets mindre byer producerer dygtige underleverandører delelementer og komponenter. Danmark har en myriade af store, mellemstore og små virksomheder, som lever af at producere grøn teknologi. Derfor har mange danske virksomheder stor ekspertise inden for rensning af spildevand og forurennet jord.

Hvis H.C. Andersen stadig levede, havde han for længst skrevet et eventyr om det. For det, Danmark har præsteret, er intet mindre end et eventyr. Nu er det op til os at afgøre, om det er ét af dem, der ender lykkeligt.

Vi er blevet et grønt mekka for mange udenlandske regeringer, investorer og virksomheder, der alle sammen spørger: Hvad er det, I kan?

Verdensmarkedet for grøn omstilling bliver mildt sagt ikke mindre i fremtiden. For at nå målet om at begrænse temperaturstigningerne skal verdenssamfundet de næste 12 år investere svimlende 90.000 mia. kr. i den grønne omstilling. Det svarer til mere end 40 gange hele Danmarks bruttonationalprodukt.

Og selvom USA's føderale regering desværre har forladt målet om at begrænse temperaturstignin-

gerne, så kan det ikke ændre på, at stort set alle andre lande, og mange amerikanske stater og byer, for alvor er begyndt at tackle udfordringerne. Også hjulpet på vej af FN's 17 verdensmål for en mere bæredygtig udvikling.

Danmark har en førerposition. Som mindst af alt skyldes held. Tværtimod er det et resultat af bevidste politiske beslutninger. Men sagt lidt populært, så sidder vi nu med en lottokupon. Vi har vundet. Det er ikke nu, vi skal smide kuponen i skraldespanden. Det er nu, vi skal indløse gevinsten.

Også her står vi over for et valg i Danmark:

Skal vi stoppe op, lade andre komme til og i stedet fokusere på nye gøremål? Eller skal vi være dem, der også i de næste årtier sætter visionære mål op og derpå viser, at vi igen sætter handling bag ordene?

Vi har før realiseret epokegørende visioner. Spørger du Socialdemokratiet, kan vi gøre det igen. Der er brug for en ny klima- og miljøpolitik, der samler Danmark.

Lad os sammen opstille en ny og mere ambitiøs vision for en fremtid baseret på udelukkende ren energi. Hvor vi sætter barren højere. Socialdemokratiet foreslår en vision, hvor Danmark skal være fri af fossile brændsler allerede i 2045. Og ikke først i 2050, som målet er i dag. En vision om et samfund uden plastik- og luftforurening. Hvor vi er omgivet af mere vild natur og urørt skov.

Og lad os så komme i gang med at realisere det.

Med dette udspil lægger Socialdemokratiet sine visioner frem. Og punkt for punkt præsenterer vi en lang række konkrete initiativer, der skal bidrage til at realisere visionerne.

En grøn fremtidsfond. Socialdemokratiet vil oprette en ny fond, der skal investere i de løsninger og teknologier, som kan løse verdens store udfordringer. Fonden etableres med 20 mia. kr. fra den danske stat. Der vil dermed være tale om en af verdens største satsninger på fremtidens grønne og bæredygtige løsninger. Med fonden

kan Danmark bidrage til at løse de udfordringer, der skabes af klimaforandringerne og en voksende verdensbefolkning. Samtidig vil det understøtte fremtidens grønne arbejdspladser.

En fremtid baseret udelukkende på ren energi. 500.000 grønne biler, 3 havvindmølleparker og en grøn forskningsmilliard skal gøre Danmark grønnere. I dag er grøn energi, som vinden blæser. Danmark skal være det land, der finder svaret på, hvordan vi bedre kan lagre energien.

En fremtid med meget mere natur og en sundere hverdag. 75.000 hektar urørt skov og 15 nye vilde naturparker. Det skal bidrage til, at flere dyr og planter overlever. Og så vil vi udfase dieselmotorer og have flere elbusser. Det vil nedbringe luftforureningen.

En socialdemokratisk ledet regering vil gøre Danmark til en grøn stormagt igen.

Selvom Danmark er et lille land, kan vi godt gøre en stor forskel.

De forslag til et bedre klima, som vi præsenterer i dette udspil, finansieres af den ramme, som Socialdemokratiet aftalte med regeringen for halvandet år siden i forbindelse med PSO-aftalen. Og når det gælder vores forslag til et bedre miljø, så finansieres det af målrettede afgifter på plast og kemi.

Man siger ofte, at vi er den første generation, der mærker klimaforandringerne, og den sidste generation, der kan gøre noget ved dem. Det kræver, at vi tager ansvar. Heldigvis starter vi ikke fra bunden i Danmark. Vi er allerede i gang.

Vi har før gjort verden grøn af misundelse. Lad os gøre det igen.

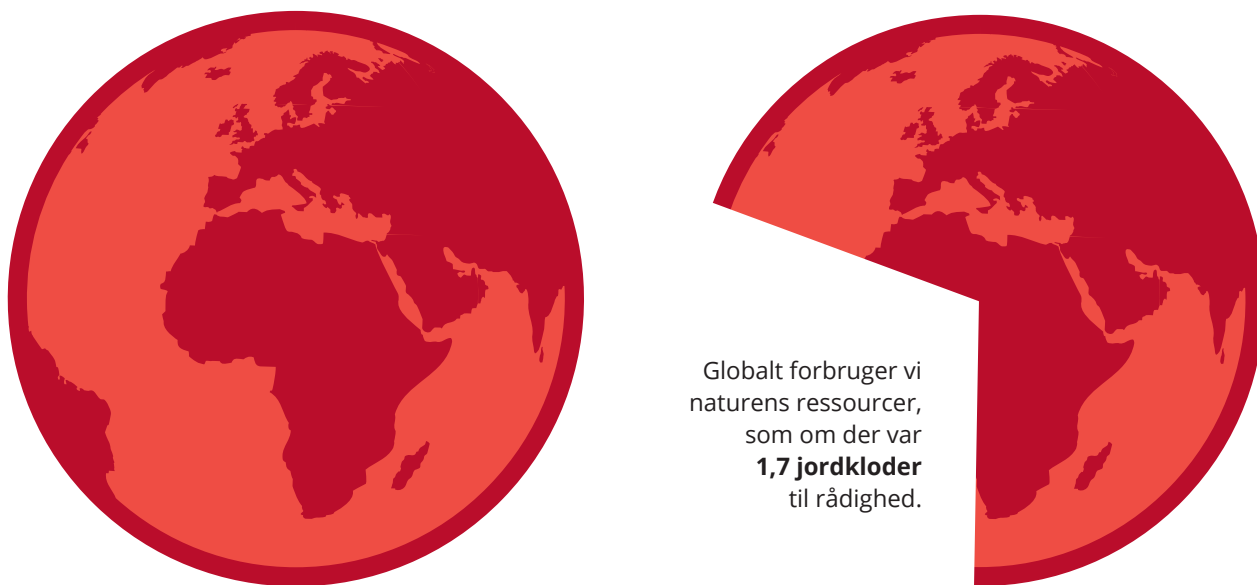

Mette Frederiksen
Formand for Socialdemokratiet

FAKTA: VORES KLODE STÅR OVER FOR STORE

Vi har én jordklode. Men globalt forbruger vi i dag, som om der var 1,7 jordkloder. Hvor mange ekstra jordkloder får vi så brug for, når vi i 2050 bliver to mia. flere mennesker på verdensplan? Vi kan ikke fortsætte som nu. Der er behov for, at vi udvikler nye teknologier, der kan sætte fart på den grønne omstilling, så hele verden kan producere og forbruge langt mere bæredygtigt. At vi sikrer mad og rent drikkevand til alle klodens mennesker. Og at vi passer bedre på vores klode og bruger færre af de ressourcer, der ikke er ubegrænset af.

VI FORBRUGER MERE AF JORDENS RESSOURCER, END DEN KAN HOLDE TIL

70

PCT

Den globale fødevarerproduktion skal øges med 70 pct. i 2050, hvis vi skal kunne brødføde hele verdens befolkning

UDFORDRINGER

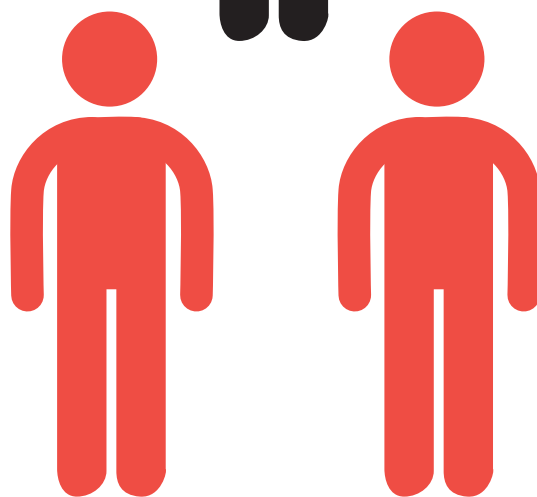
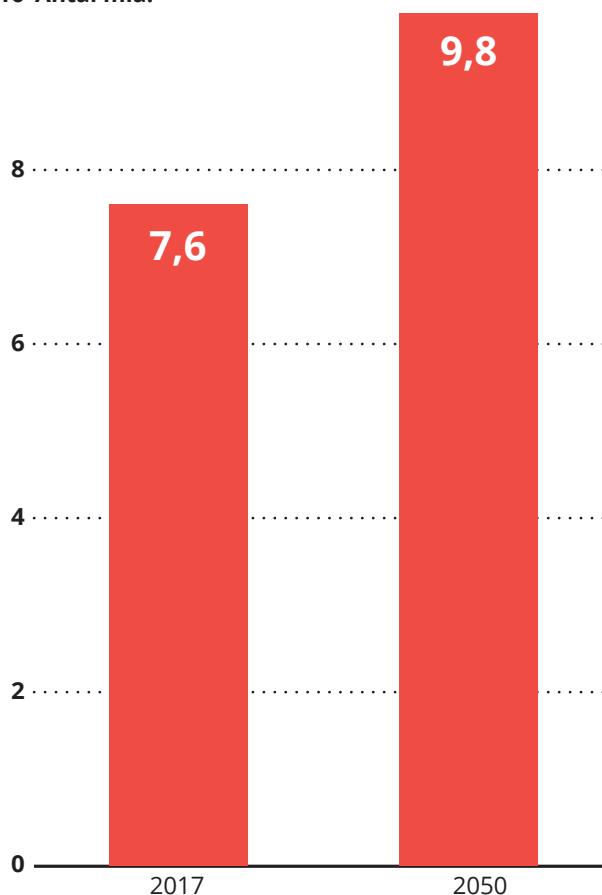
148
MENNESKER

Hvert minut vokser verdens befolkning med 148 mennesker

TO MIA. FLERE MENNESKER PÅ JORDEN I 2050

Frem mod 2050 forventes verdens befolkning at vokse med mere end to mia.

10 Antal mia.

I 2025 kan 2/3 af verdens befolkning mangle adgang til vand på grund af klimaforandringer, menneskelig påvirkning og befolkningstilvækst

10000
BØRN

1000 børn under fem år mister hver dag livet på grund af manglende adgang til rent vand og ordentlige sanitære forhold

EN NY GLOBAL GRØN FREMTIDSFOND: THE

Det globale samfund står over for massive udfordringer. Klimaforandringerne vil sende millioner af mennesker verden over på flugt, hvis ikke vi får stoppet den globale opvarmning. Jordens befolkning vil frem mod 2050 vokse med milliarder af mennesker. Vi skal sikre, at der er fødevarer og rent vand nok til dem alle. Derfor foreslår Socialdemokratiet en ny grøn fremtidsfond, der på globalt plan skal investere i fremtidens grønne løsninger. Med fonden kan Danmark bidrage til FN's verdensmål og tage spadestik til nye grønne eventyr.

Stigende havandstand og hyppigere naturkatastrofer som følge af klimaforandringerne er hastigt i gang med at ændre den verden, vi kender. Hvis ikke verdenssamfundet tager ansvar i tide, kan klimaforandringerne i 2050 tvinge op mod 200 mio. mennesker på flugt, vurderer FN.

Vi bliver flere og flere mennesker på kloden. Frem mod 2050 forventes verdens befolkning at vokse med op mod 2 mia. Det betyder, at der i 2050 skal produceres 70 pct. flere fødevarer, hvis vi skal kunne brødføde alle. Fødevareproduktionen kan med andre ord ikke fortsætte som nu. Vi må og skal finde veje til at producere flere og udvikle nye fødevarer – uden at forstærke den globale opvarmning.

Foruden fødevarerudfordringen er der i dag på verdensplan 663 mio. mennesker, der ikke har adgang til rent drikkevand. Og hver dag mister 1.000 børn under fem år livet på grund af manglende adgang til rent vand og ordentlige sanitære forhold. Derfor er det helt afgørende, at der udvikles nye teknologier og metoder, der kan sikre rent drikkevand til verdens befolkning.

Hvis vi skal løse udfordringerne, før det er for sent, er det helt afgørende, at alle verdens lande kommer med i den grønne omstilling, så vi globalt kan leve op til FN's 17 verdensmål for en mere bæredygtig verden. Hvor vi passer bedre på kloden.

Hvor vi bruger færre af de ressourcer, der ikke er ubegrænset af. Og hvor vi producerer og forbruger langt mere klima- og miljøvenligt, så vi kan bremse den globale opvarmning. Kun sådan kan vi videregive en grønnere, sundere og mere retfærdig klode til kommende generationer.

Samtidig er det vigtigt, at der er lande, som tager ansvar og tør sætte sig i spidsen for en ambitiøs indsats for at finde morgendagens løsninger. Det har vi i Danmark gjort lige så længe, vi danskere kan huske. I 1960'erne med stor økonomisk fremgang og begyndelsen på forbrugersamfundet turde vi satse på nye muligheder i Nordsøen. Og det blev historien om et dansk olieeventyr. Efter oliekrisen i 70'erne, hvor det stod klart, at vi måtte finde alternative energikilder, gjorde vi det igen. Vi turde tænke nyt og satse. Denne gang på det danske blæsevejr. Det blev begyndelsen på det vindmølleeventyr, som vi i dag nyder stor gavn af. Mere end 40 pct. af vores energiforbrug kommer i dag fra vindenergi, og vindmølleindustrien eksporterede i 2016 for 55 mia. kr.

Danmark har før vist, at vi kan gå forrest for at skabe en bedre fremtid. Og at vi tør satse på nye idéer. Verden har brug for, at vi gør det igen.

Derfor foreslår Socialdemokratiet en ny grøn fremtidsfond, der på globalt plan skal investere i fremtidens grønne løsninger, der kan medvirke til

»Hvis vi skal løse udfordringerne, før det er for sent, er det helt afgørende, at alle verdens lande kommer med i den grønne omstilling, så vi globalt kan leve op til FN's 17 verdensmål for en mere bæredygtig verden«

at løse de globale udfordringer og samtidig understøtte fremtidens grønne arbejdspladser. Med fonden kan Danmark tage spadestik til nye grønne eventyr.

SOCIALDEMOKRATIET FORESLÅR:

En ny grøn fremtidsfond, der på globalt plan skal medvirke til at løse de globale udfordringer, som klimakrisen og den voksende verdensbefolkning skaber. Fonden finansieres med 20 mia. kr. fra den danske stat og vil dermed være en af verdens største satsninger på fremtidens grønne og bæredygtige løsninger.

Med fonden vil Danmark yde et visionært og ambitiøst bidrag til realiseringen af FN's verdensmål, der forhåbentlig kan få andre af verdens lande til at følge trop. Det skal igen gøre Danmark til en grøn stormagt, der tager ansvar – både nationalt og globalt.

Fondens formål er først og fremmest at investere i banebrydende grønne projekter, som kan modvirke katastrofale ændringer af klimaforandringerne og sikre en mere bæredygtig anvendelse af klodens ressourcer.

Konkret får fonden til opgave at støtte udviklingen af de nye teknologier og virksomheder, der kan knække koden til følgende fire verdensomspændende udfordringer:

1 Mere grøn energi: Hvordan kan verdens energibehov dækkes af vedvarende energiløsninger?

Hvis vi skal forhindre de værste klimakatastrofer,

skal vi holde de globale temperaturstigninger under 2 grader. Det kan vi kun, hvis vi omlægger vores globale energisystemer og erstatter fossile brændsler med grøn energi. Derfor skal vi investere mere i at udvikle vedvarende energikilder, der kan dække hele verdens energibehov.

2 Lagring og bedre anvendelse af energi:

Hvordan kan vi lagre og konvertere den grønne energi, vi bliver stadig dygtigere til at producere?

Den grønne omstilling er afhængig af, at vi kan gemme vedvarende energi til de tidspunkter, hvor vinden ikke blæser, solen ikke skinner eller grøn strøm på anden vis ikke kan produceres. Derfor er det afgørende for bekæmpelsen af den globale opvarmning, at vi finder måder at lagre og konvertere grøn energi.

3 Vandknaphed: Hvordan skaffer vi rent vand til en voksende verdensbefolkning?

Adgang til vand er en helt vital faktor for overlevelse, og allerede i dag er manglen på vand en trussel mod millioner af mennesker på verdensplan. I 2025 kan problemet vokse sig så stort, at to tredjedele af verdens befolkning mangler adgang til vand. På grund af klimaforandringer, menneskelig påvirkning og befolkningstilvækst. For at undgå katastrofale tilstande og et stigende antal konflikter er det derfor afgørende, at vi finder måder at skaffe vand til den stadigt større verdensbefolkning.

4 Fødevarerproduktion: Hvordan kan vi brødføde hele klodens befolkning på en mere bæredygtig måde?

Ifølge FN skal vi øge den globale fødevarerproduktion med 70 pct. i 2050, hvis vi skal kunne brødføde hele verdens befolkning. Udover at underernæring og hungersnød vil true en massiv del af verdens befolkning, sætter det et lands udvikling og økonomi yderligere under pres, når befolkningen ikke får den føde, den har brug for. Derfor er det afgørende at sikre, at vi finder mere bæredygtige metoder til at dække verdens stigende fødevarerbehov i fremtiden.

FINANSIERING AF DEN GRØNNE FREMTIDSFOND

Den grønne fremtidsfond vil være ejet af den danske stat, som indskyder 20 mia. kr. i fonden som grundkapital. Fonden skal være politisk uafhængig og operere på markedsvilkår, hvor den med tiden forventes at generere et afkast, der helt eller delvist udbetales som udbytte. Det statslige kapitalindskud er derfor en finansiel transaktion, der ikke påvirker den offentlige saldo. På samme måde som det f.eks. også er tilfældet med statslige kapitaloverførsler til Vækstfonden.

Den grønne fremtidsfond er en investering i fremtiden, som potentielt kan give store indtægter til Danmark og statskassen. Fonden vil derfor ikke kun skabe fundamentet for fremtidens grønne teknologier og bidrage til at løse verdens allerstørste udfordringer. Den vil også være en god forretning for Danmark.

»Danmark har før vist, at vi kan gå forrest for at skabe en bedre fremtid. Og at vi tør satse på nye idéer. Verden har brug for, at vi gør det igen«

Fonden skal være statsligt ejet, men agere internationalt og operere politisk uafhængigt. Til at rådgive fonden om investeringsbeslutninger og – strategi nedsættes et internationalt Advisory Board, se boks nedenfor.

Fonden skal rette sine investeringer mod projekter med både kort og lang tidshorisont (5-30 år). Det skal sikre projekter, som ellers bliver vurderet for risikable af traditionelle investorer, nye muligheder.

INTERNATIONALT ADVISORY BOARD

Fondens Advisory Board skal sammensættes af den absolutte internationale investeringselite. Det er ambitionen, at de kapitalfonds-, bank-, forsknings- og virksomhedsrepræsentanter på globalt plan, der har potentialet til både at generere størst muligt afkast og størst mulige grønne gennembrud, skal stå i spidsen.

Således forventes fondens Advisory Board at bestå af medlemmer fra verdens største institutionelle investorer, internationale virksomheder og verdensanerkendte forskere samt eksperter i grøn omstilling og teknologi.

Advisory Board skal rådgive fondens ledelse og investeringsteam i vurderingen af konkrete investeringsprojekter og fondens overordnede investeringsstrategi. De endelige investeringsbeslutninger foretages af fondens ledelse.

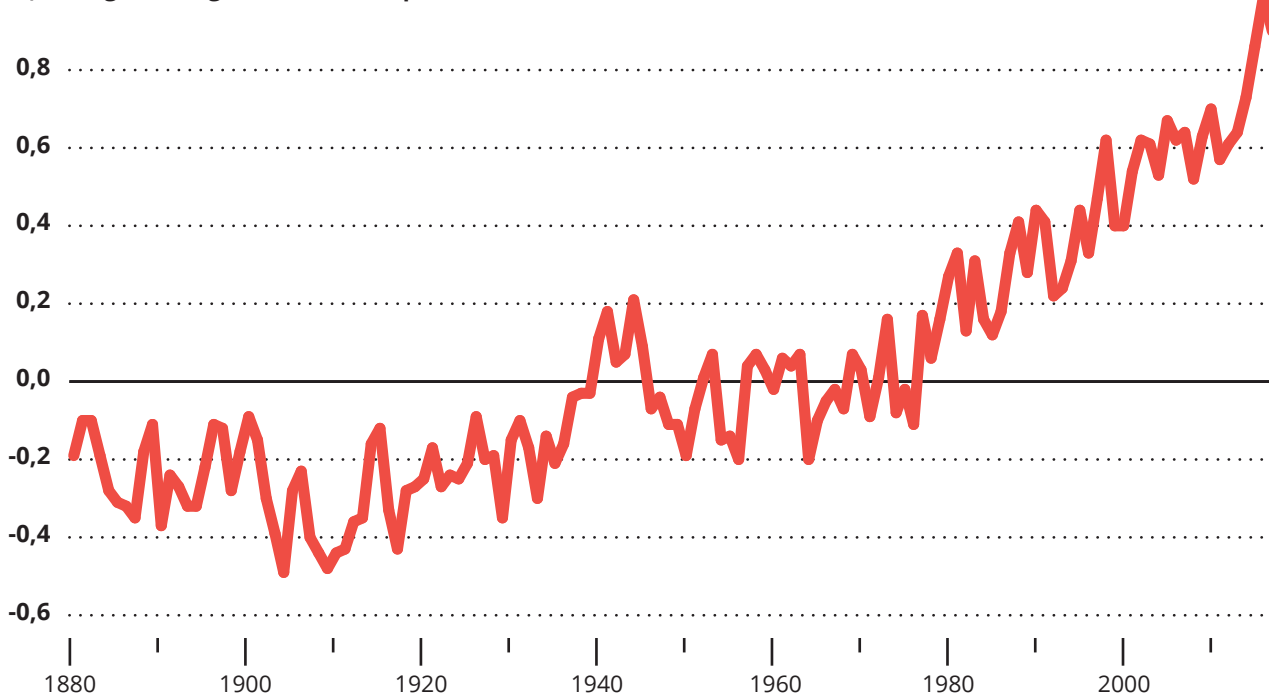
FAKTA: KLIMAKRISEN ER ENORM. HELDIGVIS

Klimaforandringerne er voldsommere end nogensinde før i nyere tid. Og de vil kun tage til i de kommende år. Vi er den første generation, der for alvor mærker konsekvenserne af de stigende temperaturer, og den sidste generation, der kan gøre noget ved dem. Unnlader vi at handle, er det for sent. Det gør kampen for en bæredygtig grøn omstilling til en bunden politisk opgave for vores generation.

KLODEN BLIVER VARMERE

Grafen herunder viser udfordringen. Klodens gennemsnitlige temperatur er siden industrialiseringens begyndelse steget kraftigt.

1,0 Afvigelse fra gennemsnitstemperatur 1951-1980 (C°)

200.000.000

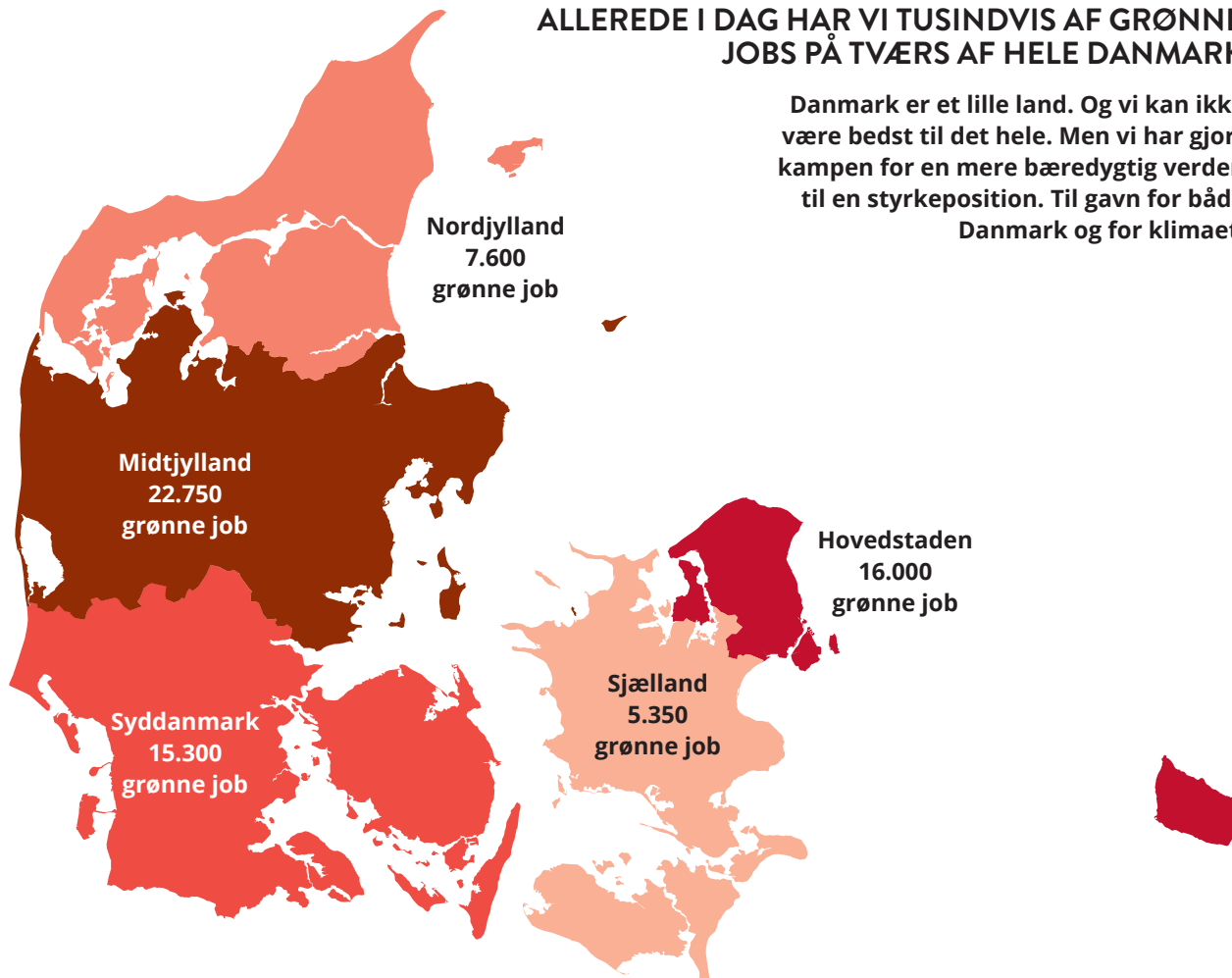
KLIMAFLYGTNINGE

Så mange kan der potentielt komme frem mod 2050 ifølge UNHCR

KAN DANMARK BIDRAGE TIL AT LØSE DEN

ALLEREDE I DAG HAR VI TUSINDVIS AF GRØNNE JOBS PÅ TVÆRS AF HELE DANMARK

Danmark er et lille land. Og vi kan ikke være bedst til det hele. Men vi har gjort kampen for en mere bæredygtig verden til en styrkeposition. Til gavn for både Danmark og for klimaet.

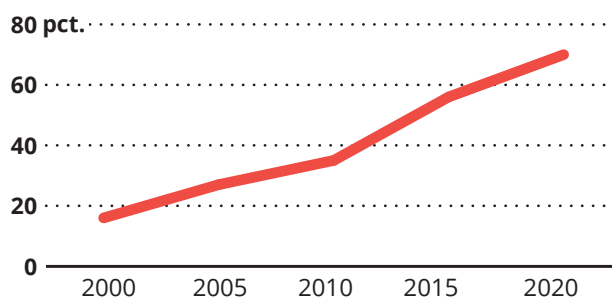
95.000

NYE JOB

kan Danmarks grønne sektor bidrage med frem mod 2035

VERDENSFØRENDE I GRØN STRØM

I 2020 regner vi med, at 70 pct. af den strøm, vi bruger, er baseret på grøn energi. Andelen af grøn strøm i Danmarks elforbrug.

EN FREMTID BASERET UDELUKKENDE PÅ REN

Socialdemokratiet har en vision om en fremtid, hvor vi lever, bor, producerer og transporterer os selv på en måde, der ikke ødelægger vores klima og miljø. En fremtid baseret udelukkende på ren energi.

Derfor foreslår Socialdemokratiet, at Danmark allerede i 2045 skal være uafhængig af fossile brændsler. Det er fem år tidligere end den nuværende ambition. Fem år fra eller til lyder måske ikke af meget. Men det vil i praksis betyde, at der for alvor skal langt mere fart på den grønne omstilling. Og det vil gøre det mere realistisk, at vi når en netto-nuludledning i 2050.

SOCIALDEMOKRATIET FORESLÅR:

- 1 En halv million grønne biler og øget elektrificering**
- 2 Tre nye havvindmølleparker**
- 3 Bygninger og industri skal spare på energien**
- 4 Kyster og byer skal sikres mod ekstremt vejr**
- 5 Flere private grønne investeringer**
- 6 Større eksport af Danmarks grønne løsninger**
- 7 Landbruget skal yde et fair og fornuftigt bidrag til klimaet**
- 8 Nye og ambitiøse pejlemærker for klimaet**
- 9 En grøn forskningsmilliard**
- 10 Et grønt nationalregnskab**

1 En halv million grønne biler og øget elektrificering

Tænk over, hvor meget du transporterer dig selv og din familie hver eneste dag. Når du skal på arbejde, handle ind, aflevere ungerne eller besøge familien i den anden del af landet.

Danmark har en veludviklet infrastruktur. Det gør det nemt at komme rundt – i hvert fald for det meste. Og det er en fordel for virksomheder, der kan producere varer og få dem afhentet, og hvor medarbejderne ikke skal bruge unødvendig lang tid på transport.

Nogle tager bussen eller toget. Men det virker gammeldags, at vi stadig i Danmark kører rundt i gamle dieseltog. Vi ved, at diesel er noget af det, der forurener luften allermest. Og vi har alle muligheder for at elektrificere mere togkørsel. Det er kun et spørgsmål om politisk vilje.

Andre cykler. En by som København er kendt som verdens cykelhovedstad. Det skal vi være stolte af og påskønne. Og i hvert fald i de større byer er cyklen typisk et fantastisk transportmiddel. Men det siger sig selv, at ikke alle kan cykle til og fra arbejde.

Derfor har mange også en bil. Knap 2 mio. danske familier har en bil og er afhængige af bilen. Når man selv skal på arbejde. Eller når børnene skal køres til og fra fodbold. I en travl hverdag skal det først og fremmest være nemt og praktisk.

Det skal kunne lade sig gøre på en måde, der samtidig er mere klimavenlig.

Socialdemokratiet vil derfor sætte et mål om 500.000 grønne biler i Danmark i 2030. Det vil sige el-, opladningshybrid- og brintbiler. Dem er der i dag kun omkring 12.000. Målet skal sætte en klar retning. Og det skal sikre, at bilfabrikanterne introducerer deres nye elbiler på det danske marked. Den teknologiske udvikling vil stille elbilerne bedre i løbet af en årrække, men der er også brug for at skubbe politisk på.

Socialdemokratiet vil også gennemføre den fulde elektrificering af jernbanestrækningerne, som tidligere har været aftalt med Togfonden DK.

Transporten er nemlig - sammen med varmesektoren - det der står for en stor del af Danmarks samlede CO₂-udledning. Og derfor er der et stort potentiale her, hvis vi kan gøre det smartere. Det vil både reducere CO₂-udledningen og sikre renere luft.

Socialdemokratiet foreslår:

- **Et mål om 500.000 grønne biler i 2030.** Målet omfatter el-, opladningshybrid- og brintbiler. Målet skal medvirke til, at Danmark når EU's ambitiøse klimamål og sikre, at bilfabrikanter introducerer deres elbiler på det danske marked. Fem konkrete forslag skal fremme målet:
  - **Den særligt lave elafgift ved opladning forlænges yderligere for al vejtransport.** Dermed sidestilles elbiler og ellastbiler med elbusser, der i dag er tildelt den særligt lave afgift i en længere periode.
  - **Staten finansierer tilslutningsbidrag for nye, hurtige ladestander.** Så der kan sættes turbo på udbredelsen af ladestander, hvor elbiler kan lade nok på ti minutter til at køre 150-350 km.
  - **Firmabilbeskatning for el- og**

opladningshybridbiler sænkes.

Til hhv. 10 pct. og 15 pct. Med inspiration fra Holland og Storbritannien.

- **Indfasningen af registreringsafgift på elbiler udskydes.** Næste skridt i indfasningen af registreringsafgift på elbiler vil ellers iværksættes pr. 1. januar 2019.
- **Kommuner skal have ret til et tilskud på 10.000 kr.** til hver el- eller brintbil, de indkøber. Forslaget skal give kommuner et incitament til at vælge klimavenlige biler, når de skal udskifte i deres bilflåde.

- **Elektrificering af jernbanestrækninger.** Herunder strækningerne Vejle-Struer og Aalborg-Frederikshavn, der er aftalt i Togfonden DK, men som regeringen vil droppe. Potentialet for CO₂-reduktion er ca. 170.000 ton pr. år.

- **Nedbringe CO₂-udledning fra varmesektor.** Bl.a. ved en permanent nedsættelse af elvarmeafgiften, der skal udbrede brugen af varmepumper. Ved bedre udnyttelse af overskudsvarme ved at fjerne administrative byrder eller tilpasse afgiftssystemet. Og ved en strategi for at udfase oliefyr.

2 Tre nye havvindmølleparker

I den sydlige del af San Francisco i Californien ligger Silicon Valley. Det er først og fremmest blevet et samlet begreb for de mange højteknologiske firmaer, der har hovedsæde i området. Google, Apple, Tesla og mange flere.

Det er svært at forestille sig, at vi kan skabe noget tilsvarende i Danmark. Og helt lige så hipt bliver

det nok ikke. Men vi har Nordsøen. Og det er et af verdens bedste områder for vindproduktion. Vindmøllen er i det hele taget Danmarks vartegn. Alle, der lander med fly i Kastrup lufthavn, bliver mødt af vindmøller i Øresund.

Det skal vi være stolte af. Og det skal vi have mere af.

Socialdemokratiet mener, der bør opføres tre nye havvindmølleparker i dansk farvand. De skal være store – og langt fra land. Og det bedste er, at skatteborgerne i fremtiden ikke længere skal finansiere opførelsen. Om under 10 år vil priserne være så lave, at havvindmøller ikke længere skal modtage støttekroner. Gør vi det rigtigt, kan Danmark måske endda skabe en indtægt fra vinden i Nordsøen. Samtidig rasler prisen på solceller ned. Og der er ingen tvivl om, at også solceller skal spille en vigtig rolle i energisystemet i fremtiden.

Vi vil sætte det mål, at hele elforbruget i Danmark skal dækkes af vind, sol eller anden vedvarende energi allerede i 2030.

Socialdemokratiet foreslår:

- **Tre nye havvindmølleparker frem mod 2030.** Med i alt 2500-3000 MW ny havvind. Det første udbud i 2019 og de næste i 2022 og 2024. Der afsættes finansiering til den første park, men de to næste forventes at være støttefrie. Der udvikles desuden en strategi for at gøre den danske del af Nordsøen til 'Silicon Valley for havvind'.
- **Årlige udbud for landvind og solceller på 250 MW fra 2020-2030.** For at sikre en markant udbygning på land, hvor den vedvarende energi stadig er billigst. Derudover ønskes flere incitamenter for kommuner og lokalsamfund til at opføre anlæg til vedvarende energi.
- **En ny udbudsmodel for vind- og solenergi.** Der giver mere vedvarende energi for pengene. Den nye udbudsmodel for vind- og solenergi bør følge Klima-

rådets anbefalinger. Det vil give langt mere vedvarende energi for pengene og formentlig betyde, at Danmark vil få indtægt fra produktion af vedvarende energi.

- **Nye principper for anvendelse af biomasse.** Principperne skal blandt andet sikre, at der ikke foretages nye miljø- eller samfundsmæssigt u hensigtsmæssige investeringer i biomasse.

- **Strategi for at erstatte naturgas med gas fra vedvarende energi.** For at sikre at vi erstatter brugen af naturgas til både individuel opvarmning og til produktion af el med gas produceret som vedvarende energi.

3 Bygninger og industri skal spare på energien

Når vi producerer og forbruger energi, går meget af den til spilde. Derfor har det været en central del af den grønne omstilling i Danmark at effektivisere vores brug af energi. Men der er stadig et stort potentiale for at spare yderligere på energiforbruget i Danmark. Både i bygninger og industri.

Socialdemokratiet mener, at alle offentlige bygninger skal være energieffektive.

I dag står vores bygninger for hele 40 pct. af Danmarks samlede energiforbrug. Vi bruger energien, når vi tænder lyset eller opvaskemaskinen. Eller når vi varmer vores huse op. Derfor har det stor betydning for den grønne omstilling hvilke produkter, komponenter eller løsninger vi bruger i vores hjem og bygninger. Har vi installeret vinduer, der holder på varmen? Er vores huse isolerede? Er vores varme- og husholdningsapparater energieffektive?

Danske virksomheder har specialiseret sig i at udvikle og producere løsninger, der netop skal sikre, at vi bruger energien effektivt. Produkter som nu kan sælges på et voksende verdensmarked. Og som er udviklet blandt andet fordi vi

»Allerede i 2045 skal Danmark være uafhængig af fossile brændsler. Det er fem år tidligere end den nuværende ambition. Fem år fra eller til lyder måske ikke af meget. Men det vil i praksis betyde, at der for alvor skal langt mere fart på den grønne omstilling«

har sat ambitiøse krav til energibesparelser. Det skal vi også i fremtiden. Derfor mener Socialdemokratiet, at vi skal sætte et ambitiøst energieffektiviseringsmål. Et mål, der går længere end det minimumskrav, EU har sat.

Socialdemokratiet foreslår:

- **Krav om at spare på energien i alle offentlige bygninger.** Der er i dag hverken frivillige aftaler eller krav om energibesparelser til de kommunale og regionale bygninger. Krav til offentlige bygninger kan ellers i høj grad være med til at drive innovationen af mere energieffektive materialer og løsninger. Derfor foreslår Socialdemokratiet, at der med inspiration fra de krav, statslige bygninger er underlagt, hvor ministerier og underliggende institutioner skal reducere energiforbruget med 14 pct. i perioden 2006-2020, også sættes krav til kommunale og regionale bygninger om at spare på energien.
- **Ny Energispareordning.** Med separate puljer til energibesparelser i bygninger og industri.

- **Mindre energiforbrug i private udlejningsejendomme.** Den gældende lovgivning betyder i dag, at der gennemføres få energirenoveringer i private udlejningsejendomme. Der er derfor brug for at analysere, hvilke barrierer der er for at forbedre energiforbruget i udlejningsejendomme uden, at det stiller lejerne ringere.

4 Kyster og byer skal sikres mod ekstremt vejr

Danmark er et land med en lang kystlinje. Næsten 1 mio. danskere bor under én kilometer fra kysten. Vores lange og mange steder ubrudte kystlinje er ikke kun noget, vi danskere selv nyder godt af. Det er også grunden til, at mange turister besøger vores land.

Klimaforandringerne medfører mere ekstremt vejr. Storme, skybrud og stormfloder bliver hyppigere. Det ekstreme vejr truer med at ødelægge vores kyster og de huse og andre værdier, der er på kysterne, hvis vi ikke beskytter dem godt nok. I andre lavtliggende områder og i byerne medfører det ekstreme vejr oversvømmelser af kældre og huse.

Skaderne bliver kun større og dyrere i fremtiden, hvis vi ikke handler nu. At beskytte kyster og huse mod klimaforandringer og oversvømmelser er kommunernes ansvar i et tæt samarbejde med grundejerne. Men opgaven er så vigtig og stor, at staten bør tage et større medansvar.

Derfor foreslår Socialdemokratiet, at staten i højere grad end i dag koordinerer og prioriterer indsatsen, så vi i fremtiden undgår store ødelæggelser, som koster samfundet dyrt og får mange til at sove uroligt om natten.

Socialdemokratiet foreslår:

- **En national kystsikringsfond.** Kystsikring skal fortsat være kommunernes ansvar i et tæt samarbejde med beboerne. Men der er behov for, at staten i

højere grad koordinerer og prioriterer indsatsen samt bidrager økonomisk til de store kystbeskyttelsesindsatser, som samfundsøkonomisk giver mening.

■ **Finansieringsreglerne for klimasikringsprojekter skal ændres.** Så det fremover igen bliver muligt for vandselskaberne at finansiere 100 pct. af alle typer klimasikringsprojekter.

5 Flere private grønne investeringer

Hvis vi skal løse klimaudfordringerne er der brug for privat kapital og foretagsomhed. Udfordringen er så stor, at det ikke kan løses alene af offentlige investeringer.

Men det offentlige kan skabe bedre rammer for, at private – bl.a. pensionskasser – kan investere i den grønne omstilling.

Der er brug for en politisk regulering, som ikke opfatter grønne og bæredygtige investeringer som noget, der er "alternativt" eller noget, der per definition er mere risikobetonet. Og som derfor kommer i anden række i forhold til andre mere traditionelle investeringer.

Det kan lade sig gøre, hvis staten indgår et samarbejde med relevante investorer om at finde måder at fremme grønne investeringer. Som vi har gjort det før med stor succes. Kombinationen af politisk regulering og fremsynede virksomheder er netop det, der har givet Danmark en grøn førerposition.

Socialdemokratiet foreslår:

■ **Et samarbejde mellem stat og relevante investorer om at fremme private grønne investeringer.** Målet er at sikre investeringer i nye grønne innovationsprojekter og bedre udnyttelse af det store potentiale for grønne job og grøn vækst og eksport. Arbejdet skal bl.a. udmønte sig i en analyse, som skal afklare, om der er regulering, som forhindrer grønne og bæredygtige investeringer.

6 Større eksport af Danmarks grønne løsninger

Vi bliver rigere herhjemme, når vi formår at sælge danske produkter på udenlandske markeder. I Danmark har vi en styrkeposition, når det kommer til grøn teknologi og klimavenlige løsninger. Der er således et stort potentiale i at styrke eksporten af gode danske grønne produkter til andre lande, som i stigende grad efterspørger klima- og miljøvenlige løsninger.

Socialdemokratiet mener, at staten kan og bør spille en større rolle i at udbrede danske løsninger. Målet er, at dansk erhvervsliv får bedre muligheder for at trænge igennem på internationale markeder.

Socialdemokratiet foreslår:

- **Styrket indsats for eksport af Danmarks grønne løsninger.** Gennem en række konkrete tiltag, der skal øge danske virksomheders konkurrenceevne på det globale grønne marked:
  - **Medfinansiering af projektudvikling.** Det skal gøre det mindre risikabelt at udvikle nye produkter.
  - **Statslig finansiering af demonstrationsprojekter i prioriterede udviklingslande.** Det foreslås at etablere mulighed for finansiering af konkrete demonstrationsprojekter, hvor en energiteknologisk løsning med dansk baggrund demonstreres under lokale forhold i et officielt partnerskab med modtagerlandet. Herved kan det gøres muligt at demonstrere danske kompetencer og skabe et dansk aftryk i udviklingen af lokale energisystemer.
  - **Fastrack-adgang til Udenrigsministeriet for virksomheder, der har gennemført et succesfuldt udviklings- og demonstrationsprogram.** Det skal sikre, at virksomhederne ikke skal gennemføre en længere ansøgningsprocedure, men kan sættes direkte i

kontakt med medarbejderne i en relevant eksportordning.

- **Øgede muligheder for systemeksport.** F.eks. gennem en Systemeksportpulje i regi af EKF (Eksportkreditfonden). Skal bruges til at etablere forløb for virksomheder inden for energibranchen med det formål at danne relevante alliancer, der kan gøre dem i stand til at fremstå som helhedsleverandører, når der skal bydes på store opgaver i USA, Kina eller i Europa.

7 Landbruget skal yde et fair og fornuftigt bidrag til klimaet

Vi lever i det måske mest intensivt dyrkede land i verden. Cirka to tredjedele af vores areal er under plov. Og i vores lille land producerer vi fødevarer nok til at brødføde mere end tre gange flere mennesker, end vi selv er. Det er godt. Vi har brug for eksportindtægterne og de medfølgende job.

Vi skal producere fødevarer af høj kvalitet på en innovativ og bæredygtig måde. Og heldigvis gør en stor del af fødevarersektoren allerede det. En stor del af de danske varer, der sælges på verdensmarkedet, afsættes til en pris, der er 15 pct. højere end gennemsnitsprisen. Det er en succeshistorie.

Derfor skal vi også være stolte af dansk landbrug. Landbruget er en enestående vækstmotor, som skaber arbejdspladser til mennesker i hele landet. De arbejder med alt lige fra at passe grise til at udvikle det nyeste udstyr og teknologi. Vi er lykkedes med at kombinere en ambitiøs satsning på økologi med en generel forøget eksport af fødevarer. Det skal vi fortsætte med. Så vi kan sikre et mangfoldigt landbrug. Og udbygge vores økologiske styrkeposition. Til gavn for dyrevelfærd, miljø og fremtidens generationer.

Mangfoldigheden i dansk landbrug betyder nemlig, at vi ikke kun har et produktivt landbrug. Vi har også et landbrug, der ofte er i stand til at produ-

cere fødevarer mere miljøvenligt, end man kan i de fleste andre lande.

Dansk landbrug er i dag blandt de mest klimaeffektive i verden og er på mange måder et foregangsland. F.eks. har dansk landbrug reduceret udledningen af drivhusgasser med 20 pct. fra 1990 til 2015.

Vi er altså langt i Danmark. Men alle sektorer skal bidrage til klimaindsatsen, hvis vi skal nå i mål. Og derfor skal dansk landbrug også bidrage yderligere til at mindske CO₂-udledningen. Landbruget er ikke omfattet af et klimamål i dag, ligesom det f.eks. er tilfældet for transportsektoren. Det ønsker Socialdemokratiet at ændre på i samarbejde med landbruget.

Socialdemokratiet foreslår:

- **Reducere CO₂-udledning fra landbruget.** Der skal nedsættes et råd med deltagelse af landbrugets parter. Rådet skal foreslå et fair og fornuftigt mål for, hvor meget landbruget kan reducere deres CO₂-udledning samt foreslå, hvordan ambitionen kan indfries. Anbefalingerne skal tage udgangspunkt i realiseringen af Danmarks langsigtede klimamål.
- **Foretage en national afdækning af, hvor jordfordelinger med fordel kan gennemføres gennem frivillige aftaler.** Landbrugsjord skal samles, så landmanden har kortest mulig afstand til sine marker. Natur, der ligger omringet af marker, skal forbindes, så dyr og planter kan bevæge sig frit. Jordfordelinger giver klimagevinst, når lavbundslande tages ud af drift, da disse ellers udleder betydelige mængder CO₂, når de drænes i forbindelse med opdyrkning.
- **Forskning i reduktion af metan fra husdyrbrug og lattergas fra planteproduktion.** Der prioriteres midler til forskning i reduktion af metan fra husdyrbrug ved et ændret foderindtag samt

reduktion af udledningerne af lattergas fra planteproduktion, f.eks. via ny teknologi og managementsystemer.

---

8 Nye og ambitiøse pejlemærker for klimaet

At sætte politiske mål for en bestemt udvikling er ofte et godt redskab. Fordi det forpligter os til at tage de initiativer, der er nødvendige for at nå de mål, vi har fastlagt.

Danmark er kommet langt i den grønne omstilling, fordi vi har sat ambitiøse mål. Og sat handling bag ordene.

Derfor ønsker Socialdemokratiet at hæve barren for Danmarks klimainsats og fremrykke den langsigtede ambition om et fossilfrit Danmark til 2045. Det er fem år tidligere end det nuværende mål. Det vil gøre også gøre det mere realistisk at nå netto-nuludledning i 2050.

Samtidig er det ikke ligegyldigt, hvilke pejlemærker vi sætter på kortere sigt. De mål, vi tidligere har sat, har drevet os langt. Men vi står nu i en ny situation.

Det giver ikke længere mening at måle vores fremgang alene på mængden af vindmøller og solceller. Eller på et tal for CO₂-reduktion. Sigter vi alene efter CO₂-reduktioner, risikerer vi ikke at få en bred nok indsats. Sigter vi alene efter vedvarende energi, sådan som regeringen lægger op til, får vi ikke landbrugets CO₂-udledning med. Og bliver vi ikke bedre til at bruge og lagre den grønne strøm, bliver omstillingen ikke en succes.

Der er brug for en ny tilgang til klimapolitikken. Der er brug for en ny måde at sætte mål på. Vi mener både, at ambitionerne skal hæves, og at indsatsen skal bredes ud.

Derfor vil Socialdemokratiet hæve den eksisterende målsætning for vedvarende energi. Vores udgangspunkt er, at 55 pct. af den energi, vi bruger, kommer fra vedvarende kilder i 2030, som Klimarådet anbefaler.

Og vi vil indføre flere nye mål. For bl.a. elektrificering, energieffektivisering, forskning og reduktion af drivhusgasser. Disse nye pejlemærker for klimaet skal være langsigtede og sætte en klar og ambitiøs retning for den grønne omstilling. Og de skal – modsat tidligere – vurderes i en helhed. Vi vil politisk forpligte os til, at vi hvert 3. eller 4. år vurderer, om vi stadig er på rette kurs. Går det hurtigt nok? Skal vi tilpasse de enkelte pejlemærker? Justere målsætninger? Skrue op for ambitionerne? Tage nye initiativer? Her skal pejlemærkerne fungere som retningsgivere mod det langsigtede klimamål. Det vigtigste er ikke længere, om hvert pejlemærke nås på marginalen, men at vi styrer Danmark sikkert på vej mod en fossilfri fremtid med flere kloge og ambitiøse pejlemærker.

På den måde kan vi tilpasse indsatsen, men aldrig gå baglæns i den grønne omstilling.

Socialdemokratiet foreslår:

■ Nye og mere ambitiøse klimapejlemærker, der skal sikre følgende:

- Vedvarende energi i energiforbruget
- Elektrificering af transport og varmesektoren
- Energieffektivisering
- Forskningsmidler
- Private investeringer i grøn omstilling
- Eksport af grønne løsninger
- Drivhusgas-reduktion

Samlet skal målene være ledestjerne for Danmarks grønne erhvervsliv, så vi også fremover kan leve af at gøre verden mere grøn. Vi tror på, at en fortsat ambitiøs politisk styring af energipolitikken bedst udløser det store erhvervspotentiale.

---

9 En grøn forskningsmilliard

Grøn energi er som vinden blæser. Lige nu er det ikke noget problem. Der er strøm nok i kontakterne, når vi tænder lyset. Men når Danmark er blevet uafhængig af fossile brændsler, er vi til

gengæld afhængige af den grønne energi. Og så vil det være ærgerligt, hvis vaskemaskinen stopper, fordi der bliver vindstille udenfor.

Derfor skal vi knække koden: Hvordan kan vi gemme noget af den energi, der skabes, når vinden blæser – til de dage, hvor det ikke blæser?

Udover at det simpelthen bare er vigtigt, at man ikke skal tænke på, om der mon er strøm nok, når vi skal bruge den, så kan det også blive Danmarks nye eksporteventyr. For resten af verden får samme udfordring.

I Danmark har vi været fremsynede og dygtige til at støtte nye måder at producere energi på. Vindmøller, solceller, biogas. Derfor har Danmark et forspring. Med dygtige forskningsmiljøer og et innovativt erhvervsliv.

Men når de ringer fra udlandet om ti år, så er det ikke længere for at spørge, hvordan man bygger en havvindmøllepark. Så er det for at få svar på, hvordan de får mere ud af al den strøm, som vindmøller og solceller producerer.

Hvis de stadig skal ringe til os, så skal vi investere meget mere i forskning. Og vi skal være mere strategiske i, hvordan vi bruger de midler, vi har til forskning.

Socialdemokratiet foreslår:

- **En grøn forskningsmilliard.** Vi vil arbejde for, at vi samlet bruger en mia kr. årligt til forskning i energiteknologi og -løsninger. Og at der sikres flerårige bevillinger til demonstrationsprogrammer.
- **National satsning på forskning inden for lagring og konvertering af energi.** Det skal ske i et samarbejde mellem førende nationale forskningsmiljøer på området og danske virksomheder.

---

10 Et grønt nationalregnskab

Vi er overbeviste om, at det er en god forretning at gøre noget godt for vores klima og miljø.

Og vi er i hvert fald ikke bange for at måle på det. Vi skal vide, hvad politiske beslutninger betyder for vores klima og miljø. Og vi skal kunne se, hvor langt vi når med grønne fremskridt. Det kan ikke stå hen i det uvisse.

Socialdemokratiet vil derfor genindføre det danske grønne nationalregnskab, som vi indførte sidst, vi var i regering – men som den nuværende regering desværre har afskaffet.

Socialdemokratiet foreslår:

- **Et grønt nationalregnskab.** Så vi kan udvide vores viden om sammenhænge mellem miljø, naturressourcer og økonomi.

DET GRØNNE NATIONALREGNSKAB

Danmarks Statistik opbyggede i 2015-2017 det grønne nationalregnskab. Det grønne nationalregnskab supplerer det traditionelle nationalregnskab og giver et bredere og mere dækkende billede af såvel den økonomiske som miljømæssige udvikling. Det kan bl.a. bruges til at vurdere, om væksten i produktionen og miljøbelastningen følges ad, eller om vi bliver bedre til at producere på måder, der belaster naturen mindre og sparer på vores naturressourcer.

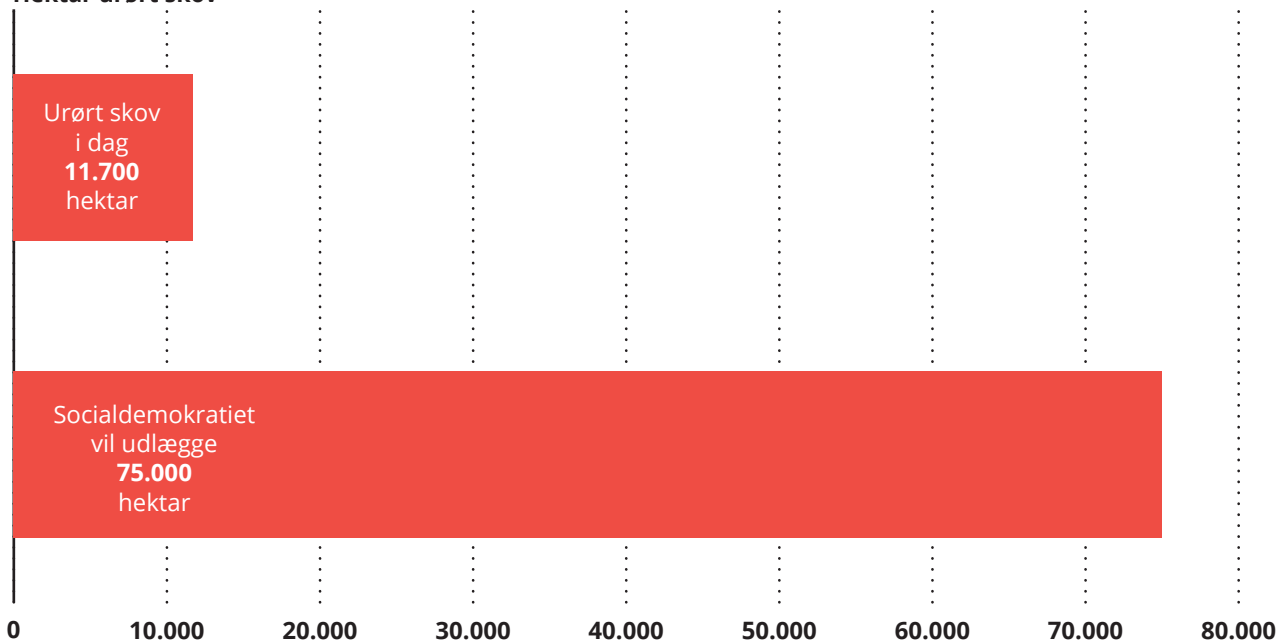
FAKTA: DEN DANSKE NATUR ER UNDER PRES.

Foruroligende mange dyr og planter er i fare for at uddø. Mangel på plads og for lidt sammenhængende og vild natur er nogle af årsagerne. Danmark vil blive et fattigere land, hvis mange arter fortsætter med at forsvinde. Derfor er der behov for at gøre en indsats for vores natur og miljø. Så vi også i fremtiden kan have et rigt dyreliv og en mangfoldig natur. Så vi kan drikke rent vand, indånde ren luft og undgå skadelige kemikalier i vores hverdag.

SOCIALDEMOKRATIET VIL SEKSDOBLE DANMARKS AREAL AF URØRT SKOV

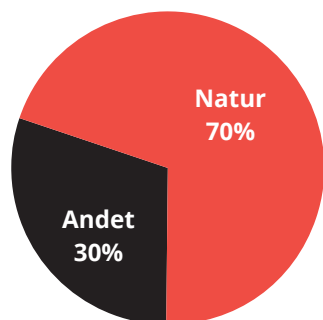
Urørt skov er en billig og effektiv måde at standse tilbagegangen i Danmarks biodiversitet.

Hektar urørt skov

TURISTER KOMMER TIL DANMARK FOR AT OPLEVE NATUREN'

Turisternes formål med besøg i Danmark 2013 (pct).

3000

DANSKERE

om året dør for tidligt
på grund af luftforurening

MANGE PLANTER OG DYR ER TRUET

2,9
MIO. FUGLE

har Danmark mistet over de sidste 40 år

MANGE FUGLE ER FORSVUNDET I DET ÅBNE LAND

Danmark har mistet mange fugle over de seneste 40 år. Særligt sanglærken og gulspurven er udsat.

2.000.000

1.500.000

1.000.000

500.000

0

Sanglærke
Gulspurv
Tornirisk
Landsvale
Vibe
Agerhøne

PRODUKTIONEN AF PLASTIK ER STEGET VOLDSOMT

Den globale produktion af plastik.

400 mio. ton

300

200

100

0

1977

1989

2015

50

100

322

OP TIL
500.000
TON

plastaffald fra EU ender i havet hvert år.
Det svarer til 66.000 skraldevogne fyldt
med plastik

EN FREMTID MED MEGET MERE NATUR OG EN

Socialdemokratiet har en vision om en fremtid med mere ren luft og færre skadelige kemikalier. En fremtid, hvor vi har meget mere natur og urørt skov omkring os. Og en fremtid, hvor færre dyr og planter er truet af udryddelse.

En mangfoldig natur. Et rigt dyreliv. Det har en værdi i sig selv. Verden bliver simpelthen et fattigere sted, når arter i tusindvis forsvinder i disse år. Det er også en del af baggrunden for FN's 17 verdensmål om en mere bæredygtig udvikling.

Samtidig er oplevelser i det fri en kilde til livskvalitet for rigtig mange mennesker hver eneste dag. Og hvis vi i fremtiden skal drikke rent vand fra hanen, indånde ren luft, spise sunde fødevarer og undgå skadelig hormonpåvirkning fra kemikalier, så skal vi prioritere vores miljø og natur.

Socialdemokratiet vil give naturen og miljøet et massivt løft. Så vores børn vokser op i et Danmark med mere natur og renere luft. Og uden at blive syge af kemikalier og forurening.

Mon ikke alle ønsker det? Men hvis det skal lykkes, skal vi være klar til at sætte handling bag ordene. Det er Socialdemokratiet.

SOCIALDEMOKRATIET FORESLÅR:

- 1 Flere dyr og planter skal overleve**
- 2 Markant indsats mod plastikforurening**
- 3 Vi skal beskytte vores havmiljø og vandmiljø**
- 4 Renere luft ved udfasning af dieselbiler og flere elbusser**

5 Bedre overvågning af drikkevand og mere bynær skov

6 Mindre skadelig kemi i hverdagen og strammere regulering i EU

7 Danmark skal være et foregangsland inden for cirkulær økonomi

8 Mere økologi og mindre madspild

1 Flere dyr og planter skal overleve

Det er svært at se, og måske lægger vi ikke så meget mærke til det. Men den danske natur er ved at forandre sig. Og det har betydning for vores dyr og planter.

Lærken, sommerfuglen og haren er alle dyr, som vi kender, og de er sågar forevige i danske folkesange. Heldigvis er der stadig mange af dem i Danmark. Men udviklingen går den forkerte vej. Bestanden af sanglærker er f.eks. halveret over de senere årtier. 32 dagsommerfuglearter er truede eller sårbare. Og haren er så udsat, at den optræder på listen over truede dyr herhjemme.

For 5000 år siden var hele Danmark dækket af skov. Skovene er den naturtype i Danmark, som har den største biologiske mangfoldighed. Men den mangfoldighed er under pres.

Næsten tre mio. fugle er forsvundet fra det åbne land. Og den danske bestand af biarter er under pres. Det er både et tab for biodiversiteten og en

SUNDERE HVERDAG

økonomisk byrde for planteavlerne i Danmark på grund af bestøvning.

Vi har været dygtige til at udvikle vores bysamfund og infrastruktur i Danmark. Det binder landet tættere sammen – og det er godt. Men det betyder også, at vi i højere grad mangler store, sammenhængende og vilde naturarealer, så arter kan sprede sig. Vi mangler urørt skov. Områder hvor naturen får plads til at udbrede sig på mere naturlige præmisser end i dag.

Det vil Socialdemokratiet ændre på. Vi vil sætte et ambitiøst mål om 75.000 hektar urørt skov i Danmark – mere end en seksdobling i forhold til i dag. Om 15 vilde naturparker med et samlet areal, der svarer til hele Bornholm. Og om mere beskyttet natur.

”Der er et yndigt land”, synger vi. Og den danske sangskat er i det hele taget rig på beskrivelser af den danske natur. Det samme er vores kunst og kultur. Det er netop fornøjelsen ved at nyde naturen i Danmark. At det hele ikke er ens, men at naturen er forskellig, og at den forandrer sig.

Også her gælder, at man sagtens kan opsætte modsætninger. Det har mange gjort så tit. Mellem hensyn til landbrug og hensyn til natur. Den modsætning anerkender Socialdemokratiet ikke. Det er muligt at finde områder, hvor naturen kan være mere sammenhængende – uden at komme i konflikt med landbruget.

Nye vilde naturparker i Danmark vil understøtte turismen. Naturparkerne skal være for alle. Og samtidig tilbyde de besøgende særlige oplevelser, som eksempelvis overnatninger i det fri eller guidede ture med inspiration fra Canada og USA.

Socialdemokratiet foreslår:

- **Etablering af 15 vilde naturparker**

på statens og kommunernes areal, som giver den sammenhængende og vilde natur et massivt løft. De vilde naturparker vil være naturreservater med store naturoplevelser, hvor der i forvejen ikke er beboelse, hvor træer og andre planter hverken dyrkes, høstes eller fældes, og hvor der kan udsættes forskellige større planteædere som naturforvaltere, der kan bringe den danske natur tættere på sit oprindelige udgangspunkt. Samtidig vil de prægtige dyr være publikumsmagneter, som det eksempelvis allerede ses i dag med vildhestene på Langeland og elgene i Lille Vildmose.

■ **En styrkelse af naturturisme og friluftsliv.** I de nye naturparker skal naturen være tilgængelig for alle danskere. Samtidig skal naturparkerne understøtte turisme ved at tilbyde særlige oplevelser for de besøgende inspireret af USA og Canada. Det kan f.eks. være overnatninger eller guidede ture i naturen. Indtægter herfra skal bruges til at styrke vores natur.

■ **75.000 hektar urørt skov.** Urørt skov er den billigste og mest effektive måde til at sikre, at Danmark tager ansvar for at stoppe den såkaldte ”sjette massedød”, som kloden oplever lige nu, og hvor arterne uddør op til 1.000 gange hurtigere end naturligt. Socialdemokratiets mål er, at halvdelen af al statsskov svarende til 55.000 hektar skal være udlagt til urørt skov. Herudover skal 20.000 hektar privat skov på sigt være udlagt til urørt skov enten ved at bytte eller opkøbe privat skov.

■ **Indføre et forbud mod sprøjtning og gødskning på §3-arealer.** På de arealer

der er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Et forbud vil forbedre naturen og dermed de levesteder, som er nødvendige for en lang række arter.

■ **En stram dispensationspraksis for brug af giftstoffet neonikotinoide.**

Neonikotinoide er et kemisk giftstof, der er anvendt i landbruget, og som udgør en alvorlig fare for både vilde bier og honningbier. Socialdemokratiet foreslår derfor, at giftstoffet ligesom i resten af EU som udgangspunkt forbydes i Danmark, og at der indføres en stram dispensationspraksis.

■ **En langsigtet strategisk plan for, hvordan vi tager vare på de rødlistede arter i Danmark.**

Dette arbejde vil Socialdemokratiet sætte i gang, så Danmark på ny påtager sig sit ansvar for klodens truede dyr.

■ **At udvikle dansk natur, så Danmark med tiden får et større beskyttet areal.**

Danmark skal i fremtiden udpege flere områder som fredet natur, så de mest værdifulde dele af dansk natur kan bevares til kommende generationer.

---

2 Markant indsats mod plastikforurening

Plastik er noget af det, der ødelægger vores natur og miljø allermost. I hvert fald når det ikke bliver genanvendt – og det er der desværre alt for meget plastik, der ikke bliver.

I EU som helhed bliver under 30 pct. af affaldet fra plastik indsamlet og genanvendt. Og konsekvenserne er fatale. For dyr og for naturens økosystemer.

Socialdemokratiet vil gøre det smartere.

Det er f.eks. et paradoks, at vi i Danmark har noget af verdens bedste postevand samtidig med, at vi årligt køber mere end 100 mio. liter flaskevand.

Det er også et paradoks, at der er pant på nogle typer drikkevareemballage af plast – men ikke på andre.

Når det gælder plastik, er vi nødt til at ændre vores vaner. Det er altid svært. Her kan en politisk regulering være med til at skubbe udviklingen i den rigtige retning.

Socialdemokratiet foreslår:

■ **Pant på flere typer af plastikflasker.**

Pantbærende emballage får kun lov at ligge i naturen i meget kort tid, inden det samles op. Derfor er der et stort miljømæssigt potentiale i at gøre flere typer drikkevareemballager af plast pantbærende som f.eks. saftflasker, juiceflasker og proteinflasker.

■ **En ressourceafgift på flaskevand af plastik.**

Det skal nedbringe vores forbrug af plastik.

■ **En forhøjelse af afgifterne på bæreposer af plastik.**

Danskerne bruger ca. 460 mio. bæreposer om året svarende til ca. 85 poser pr. dansker om året. Det vil være bedre for miljøet, hvis danskerne i højere grad genbrugte deres bæreposer. En forhøjelse af afgifterne på plastik- og papirposer og engangsservice vil være med til at nedbringe forbruget.

■ **At forbyde at butikker udleverer poser med hank gratis.**

Butikker skal fremover opkræve et gebyr for udlevering af poser med hank i alle materialer, da det vil være med til at få os til at genbruge vores bæreposer.

■ **Producentansvarsordninger.**

Det er afgørende, at producenter af plastikemballage tager ansvar for at plastik ikke ender som affald i naturen. Producenter skal i højere grad bruge plasttyper, der kan genanvendes i andre produkter, og de skal undgå at blande plasttyper. Den konkrete udformning drøftes med industrien.

■ **En styrkelse af indsatsen for at fjerne plastik og andet affald fra strande og øvrig natur.** Plastaffald på de danske strande er et stort problem. Det har direkte indflydelse på naturen, men det kan også være med til at ødelægge naturoplevelsen for de besøgende langs de danske strande og kyster.

3 Vi skal beskytte vores havmiljø og vandmiljø

Ingen steder i Danmark er der mere end 50 kilometer til havet. Vi er omgivet af en kystlinje på over 7.000 kilometer. Og vi har derfor ansvaret for både indre og ydre farvande af en meget betydelig størrelse.

Havet er den største og vildeste naturtype, vi har. Men vores havmiljø presses af bl.a. næringsstoffer, miljøfarlige stoffer og fiskeri. Det skader havbunden og dyre- og plantelivet. Og det går udover lystfiskeriet, som ellers er en af de største fritidsbeskæftigelser i Danmark.

Socialdemokratiet vil beskytte vores maritime miljø bedre. Det bør f.eks. ikke længere være tilladt at sandsuge i Øresund. Og der er behov for at etablere flere stenrev tæt på kysterne. Det vil gavne fiskebestanden.

Målrettet regulering, hvor reguleringen af landmændenes forbrug af næringsstoffer bestemmes af konkrete lokale jord- og naturforhold, har længe været en mærkesag for Socialdemokratiet. Det vil det fortsat være. Socialdemokratiet ønsker, at dansk landbrug skal have en balanceret og fornuftig tilgang til gødning af deres afgrøder, og det sikrer vi kun med målrettet regulering af landbruget. Danmark er et lille land med et stort landbrug. Det betyder også, at der er forskellige hensyn at tage, når der skal gødes. Med mere målrettet regulering sikrer vi både hensynet til miljøet og skaber større fleksibilitet i landbruget.

En del af problemet er også, at vi ikke udnytter jorden godt nok. Når dårlig landbrugsjord ligger

for tæt på vandløb, så føres næringsstoffer ud i vandmiljøet. Større marker har i mange tilfælde betydet, at markveje er blevet inddraget eller lukket. Det har gjort naturen utilgængelig selv for de nærmeste naboer. Ligesom en dårlig udnyttelse også betyder gylletransporter over lange afstande.

Det kan løses ved, at landmændene internt bytter jord i højere grad. Den jord, der er dårlig at drive landbrug på, kan omdannes til natur. Det giver en stærkere biodiversitet og er meget mere klimavenligt. Og så vil det være en fordel under kraftige regnskyl, hvor jorden bedre kan opsamle vandet. Det vil mindske oversvømmelser af landbrugsjorde og byer.

Det vil samtidig være en anledning til at sikre, at alle danskere har adgang til naturen. I de seneste år har vi desværre set eksempler på, at natur, som offentligheden retmæssigt har adgang til, reelt er blevet afspærret. Det gælder både skove og strande.

Socialdemokratiet foreslår:

- **Et forbud mod sandsugning i Øresund.** Øresund er et unikt havområde med mange dyr- og plantearter, da det har været forbudt at trawle i Øresund siden 1932. Men sandsugning i Øresund er med til at belaste det maritime miljø. Der vil være mulighed for at dispensere fra forbuddet ved større fremtidige anlægsprojekter.
- **Et EU-forbud mod bomtrawls-fiskeri i Skagerrak.** Udenlandske bomtrawls-fiskere i Skagerrak er med til at ødelægge det maritime miljø.
- **Etablering af flere stenrev i kystnære områder.** Flere stenrev i vores kystnære områder vil betyde, at fiskebestanden får det bedre, fordi de får nye og flere levesteder. Det vil være til gavn for både lystfiskerne og dem, der lever af at fiske.
- **At fjerne såkaldte spøgelsesnet fra havet.** Tabte fiskenet på havets bund

ødelægger livet i havet, og de udskiller desuden mikroplast i havet, og er dermed også et stort miljømæssigt problem. Socialdemokratiet vil lave en strategi i samarbejde med fiskerne, som skal være med til at fjerne spøgelsesnet fra havet.

■ **Bedre muligheder for jordfordelinger.** Bl.a. ved at afskaffe tinglysningsafgiften i forbindelse med jordbytte, en national afdækning af, hvor jordfordelinger kan gennemføres, og midler til opkøb af jord.

■ **Bedre adgang til naturen.** Gennemgang af reglerne for at se, om der er mulighed for i fællesskab med landbrugs- og naturinteresser at gøre naturen mere tilgængelig, f.eks. ved at stramme reglerne for, hvornår markveje og skov- og naturstier kan lukkes eller nedlægges.

■ **Målrettet regulering af landbruget.** Dansk landbrug skal have en balanceret og fornuftig tilgang til gødsning af deres afgrøder, og det sikrer vi med målrettet regulering af landbruget.

4 Renere luft ved udfasning af dieselmotorer og flere elbusser

Mere end 3.000 danskere dør hvert år for tidligt på grund af luftforurening. Endnu flere bliver syge. Dårlig luft er også skyld i lungekræft, hjertekar-sygdomme, diabetes og astma.

For den enkelte, der rammes, er det en tragedie. Og det alene er grund nok til at sætte meget mere markant ind mod luftforurening. Men der er også et økonomisk argument i at gøre det. For i alt koster luftforureningen årligt vores samfund cirka 30 mia. kr.

Særligt i byerne er luftforurening et problem. Tunge køretøjer som busser, lastbiler og arbejdsmaskiner forurener meget. Og de nuværende regler, der skal sikre en renere luft, er forældede.

Langt den største forurening kommer fra transport og brændeovne.

Heldigvis er luftforureningen faldende. Men der er brug for, at vi gør meget mere. Det vil Socialdemokratiet.

Vi vil derfor i lighed med andre lande indføre et stop for salg af nye dieselmotorer i Danmark fra 2030. Og vi vil have flere elbusser og mere miljøvenlige brændeovne.

Socialdemokratiet foreslår:

■ **Et stop for salg af nye dieselmotorer fra 2030 og udfasning af nuværende dieselmotorer.** Det er med så langt et varsel, at alle har en rimelig mulighed for at forberede sig på det. Lande som Norge, Holland, Storbritannien og Frankrig har allerede besluttet at forbyde dieselmotorer i fremtiden. Og med god grund: På verdensplan forventes det i 2040, at 174.000 mennesker årligt vil dø af dieselmotorernes udstødningsgasser, hvis vi ikke gør noget. Ud over et stop for fabriksnye dieselmotorer, skal der findes en rimelig model for udfasning af gamle dieselmotorer, der tager hensyn til de nuværende bilejere, f.eks. gennem en særlig skrotpræmie for dieselmotorer.

■ **Nye afgifter på dieselmotorer.** På kort sigt vil vi søge et politisk flertal til at gennemføre afgifter, som gør det mindre fordelagtigt at købe en dieselmotor.

■ **Et stop for kørsel med forurenende motorer i byerne.** Forurenende dieselmotorer skal udfases fra trafikken i takt med, at motorerne skrottes. Der skal i et samarbejde med landets store byer iværksættes tiltag f.eks. inspireret af Københavns Kommune.

■ **Evaluere og stramme de eksisterende miljøzonerregler.** Så de tager højde for de nye teknologiske muligheder, der kommer i fremtiden.

»Vi vil sætte et ambitiøst mål om 75.000 hektar urørt skov i Danmark – mere end en seksdobling i forhold til i dag. Om 15 vilde naturparker med et samlet areal, der svarer til hele Bornholm. Og om mere beskyttet natur«

■ **Fremme af elbusser og miljøvenlige brændeovne.** Støtte til kommunale initiativer til fremme af elbusser, lokale ordninger med skrotningspræmie for udfasning af brændeovne samt til kommunale forsøgsordninger med installation af filtre i brændeovne.

■ **Kommuner skal kunne fastsætte regler om brug af brændeovne i de store byer.** Vi vil give de store bykommuner mulighed for at fastsætte regler om brændeovne, herunder eksempelvis at stille krav om, at brændeovne i helårshuse med fjernvarme skal udfases, hvis et politisk flertal i kommunen ønsker det.

■ **Begrænsning af luftforurening fra skibe.** Vi vil igangsætte en dialog med branchen om, hvordan vi nedbringer forureningen fra skibe. Desuden vil vi afdække, hvilke initiativer der kan iværksættes for at øge kontrollen med skibes udstødning i dansk farvand.

---

5 Bedre overvågning af drikkevand og mere bynær skov

Det er fuldstændigt naturligt for os danskere, at vi kan åbne for vandhanen og drikke vandet. Danmark har noget af verdens bedste drikkevand.

Det skyldes bl.a., at man næsten alle steder i Danmark kan indvinde grundvand, der er egnet til drikkevand. Men desværre har flere forskellige undersøgelser for nylig vist, at der kan findes mikroplast og for høje mængder nitrat og pesticider i vores drikkevand. Der er også fundet spor af nye skadelige stoffer i drikkevandet, som man ikke tidligere har undersøgt for.

Socialdemokratiet mener, der er behov for en langt mere grundig overvågning af vores drikkevand.

Og så skal det undgås, at mikroplast ender i vores fødevarer og grundvand. Socialdemokratiet støt-

ter de restriktioner på brug af mikroplast, som EU-Kommissionen har foreslået.

Noget af det, der også hjælper med at beskytte vores drikkevand bedre, er skov. Derfor har vandværker, kommuner og staten i de sidste mange år rejst skove. Samtidig er bynær skov noget, som mange danskere sætter pris på. Til løbe- og vandreture, mountainbike eller overnatning i shelter.

Socialdemokratiet foreslår:

- **Mere bynær skov til drikkevandsbeskyttelse og naturformål.** Etablering af nye skove beskytter grundvandet samtidig med, at det bidrager til klimatilpasning, mindre luftforurening og reducerer udledningen af næringsstoffer til vandmiljøet.
- **Et forbud mod gødsning og sprøjtning i de boringsnære beskyttelsesområder.** Udpegningen af boringsnære beskyttelsesområder er et virkemiddel til at beskytte grundvandet. Sprøjtning og gødsning tæt ved borerne indebærer en stor risiko for forurening af grundvandet. Den konkrete udformning af forbuddet skal ske i samarbejde med interessenter og eksperter.
- **En styrket grundvandsovervågning.** Efter fundet af nye stoffer i vores grundvand er der behov for, at vi undersøger grundvandet for stoffer, som vi tidligere ikke har undersøgt for.
- **En prioritering af forskning- og udviklingsprojekter, der skal finde løsninger på problemerne med mikroplast.** Vi vil til bunds i, hvor mikroplasten i vores miljø kommer fra. I hvilket omfang den er skadelig. Og hvorfor mikroplasten havner i vandmiljøet, samt hvordan vi forhindrer det.

6 Mindre skadelig kemi i hverdagen og strammere regulering i EU

Der er kemi i alt, hvad vi omgiver os med. Danskerne kommer i kontakt med kemi, når vi trækker vejret, spiser, tager tøj på eller smører vores børn ind i solcreme.

Vi er altså udsat for mange stoffer samtidig, og effekterne kan vare i generationer. Al kemi er heldigvis ikke farligt, men der er grupper af skadelige stoffer, som ophobes i naturen, er kræftfremkaldende eller hormonforstyrrende. De hormonforstyrrende stoffer snyder kroppens naturlige hormonsystem og har store konsekvenser for vores sundhed. Det kan nedsætte fertiliteten, misdanne kønsorganer, øge risikoen for en række kræftsygdomme og føre til tidligere pubertet.

Børn og gravide er særligt udsatte, når det gælder skadelige stoffer. Men det gælder for alle danskere, at de skal beskyttes bedre mod skadelig kemi. Der er både brug for mere viden – og bedre regulering.

Socialdemokratiet foreslår:

- **At genindføre afgiften på skadelige stoffer.** Vi vil genindføre afgiften på PVC, ftalater og PVC-folier. De blev afskaffet af regeringen for at give få virksomheder mindre administrative byrder. Men det står ikke mål med de sundhedsmæssige og miljømæssige konsekvenser.
- **Flere forbud mod skadelige stoffer.** Vi vil arbejde for at få indført flere EU-forbud mod problematiske stoffer (som f.eks. fluorerede stoffer og bisphenoler i fødevareremballage).
- **Mere ambitiøse krav i EU.** Vi vil i EU presse på for højere europæiske ambitioner på kemi-området blandt andet gennem lovgivning imod grupper af skadelige stoffer frem for enkeltstoffer.
- **Mere information til danskerne.** Vi vil styrke informationen til danske forbrugere gennem flere midler til test af kemi i

forbrugerprodukter som kosmetik og rengøringsmidler samt indenfor produkter til børn og unge.

7 Danmark skal være foregangsland inden for cirkulær økonomi

Den 2. august sidste år var den dag på året, hvor verden opbrugte de ressourcer, som det ellers tager et år at reproducere. Hvert år rykker den dag længere frem i kalenderen.

På globalt plan forbruger vi, hvad der svarer til 1,7 jordkloder. Sagt på en anden måde: Vi bruger for mange ressourcer.

Det findes der heldigvis en løsning for, og den kaldes cirkulær økonomi. Hvor vi forbruger og producerer smartere og med respekt for de begrænsede ressourcer, vi har til rådighed.

Også her gælder, at Danmark kan blive et foregangsland for resten af verden.

Hvis vi forebygger affald, reducerer spild, genanvender mere, fremmer deleøkonomi og udnytter alle ressourcerne i affaldet og biprodukter fra f.eks. fødevarerindustrien.

Socialdemokratiet foreslår:

At Danmark skal være et foregangsland inden for cirkulær økonomi ved bl.a. at:

- **Udarbejde en handlingsplan for cirkulær økonomi** og en ny version af 'Danmark uden affald' bl.a. med udgangspunkt i anbefalingerne fra Advisory Board for cirkulær økonomi.
- **Nedsætte et permanent vækstpanel for cirkulær økonomi**, som løbende skal rådgive regeringen i at fremme omstillingen til cirkulær økonomi i Danmark.
- **Etablere cirkulære frikommuner**, der kan gå foran og afprøve løsninger indenfor f.eks. spildevand eller bioøkonomi.

- **Undersøge mulighederne for at opdatere bygningsreglementet**, så det fremmer bæredygtigt byggeri, mindre affald og mere genanvendelse i byggeriet.

- **Strømline reglerne for indsamling af affald for landets 98 kommuner** med bedre muligheder for genanvendelse af affald til nye produkter f.eks. på plast- og tekstilområdet.

- **Understøtte flere grønne offentlige indkøb.**

8 Mere økologi og mindre madspild

Socialdemokratiet vil styrke økologi, fordi det er sundere for danskerne og bedre for miljøet. Økologi skal fremover være et lettere og mere tilgængeligt tilvalg for danskerne. Økologi er også en vigtig del af vores landbrug.

Socialdemokratiet foreslår:

- **At styrke økologien.** Til gavn for dyrevelfærd, miljø og fremtidens generationer. Socialdemokratiet vil senere i valgperioden komme med et egentligt økologiudspil.
- **Mindre madspild.** Etablere forum for offentlige og private aktører for at forebygge og mindske madspild, herunder indgå partnerskaber med detailhandlen, storkøkkener og fødevarerproducenter. Og styrke informationen til forbrugerne.

FINANSIERING AF DEN GRØNNE OMSTILLING

Tiltagene i dette udspil er finansieret inden for den ramme, som blev afsat med aftalen om PSO i efteråret 2016, idet den ramme netop skal gå til at finansiere nye tiltag, som styrker den grønne omstilling. Miljø- og naturforslagene er samlet set udgiftsneutrale, idet de udgiftsdrivende forslag er finansieret af afgifterne på plast og kemi.

Finansiering af klimatiltagene

Socialdemokratiet tog med aftalen om PSO'en i 2016 ansvar for at finde en holdbar og socialt afbalanceret finansiering af den grønne omstilling. Som følge af den aftale er der således allerede afsat penge til det kommende energiforlig. Socialdemokratiets forslag til en styrket grøn omstilling er finansieret inden for den ramme.

Aftalen om PSO'en

Med aftalen om PSO'en blev der først og fremmest fundet en varig og holdbar finansiering af den grønne omstilling. For det andet blev det som en direkte konsekvens af aftalen stadfæstet, at der i tilrettelæggelsen af den økonomiske politik skulle budgetteres med en konstant ramme til VE-støtte, selv når de eksisterende støtteordninger gradvist udløber.

Det betyder, at der i de kommende år frigøres et stadigt større grønt råderum i takt med, at udgifterne til de nuværende støtteordninger gradvist falder. Forskellen mellem de faktiske forventede udgifter og de højere budgetterede udgifter udgør dette grønne råderum, som altså ligger udover det traditionelle råderum.

I det omfang der vil være udgifter, før det grønne råderum frigøres, vil vi være klar til at finde den påkrævede mellemfinansiering. Dette kunne f.eks. være gennem en fremrykning af finansieringen i PSO-aftalen, som lige nu indføres gradvist frem mod 2022.

Miljø- og naturtiltagene er udgiftsneutrale

Miljø- og naturtiltagene i udspillet er samlet set udgiftsneutrale. Nogle af forslagene kræver nye midler, men dette finansieres af provenuet fra de foreslåede afgifter på plast og kemikalier, som skal være med til at nedbringe forureningen og brugen af dette.

Derudover er det Socialdemokratiets ambition, at de nye statslige naturparker med tiden skal generere et provenu fra de mange besøgende turister i form af nye muligheder for køb af overnatning, guidede ture osv. Provenuet herfra skal ubeskåret gå til oprydning i naturen i resten af landet – herunder ved kysterne.

Den grønne fremtidsfond påvirker ikke råderummet

Oprettelsen af en ny grøn investeringsfond, herunder statens kapitaltilførsel på 20 mia. kr. til fonden, påvirker ikke den strukturelle saldo og dermed heller ikke det økonomiske råderum.

Fonden vil være politisk uafhængig og operere på markedsvilkår, hvor den med tiden forventes at generere et afkast, der helt eller delvist udbetales som udbytte.

Det statslige kapitalindskud er derfor en finansiel transaktion, helt uden virkning på den offentlige saldo. Dette er helt på linje med eksempelvis Vækstfonden, hvor statslige kapitalindskud ligeledes betragtes som en finansiel transaktion uden virkning på den offentlige saldo.

Trykt på 100 pct. genbrugspapir

FØLG MED

facebook.com/socialdemokratiet

[@Spolitik](https://twitter.com/Spolitik)

[@Socialdemokratiet](https://www.instagram.com/Socialdemokratiet)

socialdemokratiet.dk

SOCIALDEMOKRATIET